

EN NATIONELL SATSNING PÅ IT I SKOLAN

ITIS

DELEGATIONEN
FÖR IT I SKOLAN

Förord

Barns och vuxnas vardag genomsyras av den nya informationstekniken. Arbetslivet har på ganska få år omdanats på ett dramatiskt sätt, i mycket som en följd av IT. Flöden av information och data har idag en omfattning och tillgänglighet som aldrig tidigare.

Denna utveckling berör i högsta grad skolan och därmed lärarna. Den öppnar nya möjligheter men ställer också nya krav. Lärarnas uppgift blir mer stimulerande och samtidigt svårare. Den nya tekniken ersätter varken lärare, skolböcker eller klassrum. Den kompletterar dem och skapar nya kombinationsmöjligheter och medverkar till att sätta elevernas lärande i centrum.

Många etiska frågor ställs på sin spets genom användningen av IT i skolan. Diskussionen om vårt samhälles grundläggande värden lyfts genom användningen av IT högt upp på dagordningen. Skolans uppgift är att både vara en objektiv samtalsledare och en subjektiv vägvisare, som kraftfullt ska hävda gemensamma grundläggande och demokratiska värderingar. Skolan eller lärarna får aldrig undandra sig ansvar i dessa frågor.

Regeringens satsning på IT i skolan har tillkommit för att ge lärarna stöd att ta till sig och utnyttja de nya möjligheterna. Det innebär också ett stöd för att göra lärararbetet mer varierat och skolan till en mer spännande arbetsplats för både elever och lärare. Vi kan nå dit genom att våga

använda IT för att driva på utvecklingen av arbetet i skolan. Inte genom att sätta tekniken i centrum, utan genom att använda den på ett övervägt och klokt sätt för barns och ungas lärande.

Utveckling börjar hos lärarna. Först när lärarna känner sig förtrogna med den nya tekniken som ett pedagogiskt verktyg, blir tekniken ett stöd för förändring. Denna förtrogenhet kommer genom att läraren själv får ta ansvar för att söka och finna den kunskap om IT och lärande som är relevant för honom eller henne. Genom att till sin egen erfarenhet lägga ny kunskap och andras erfarenheter, växer individen i samspel med andra lärare och elever.

Satsningen på kompetensutveckling inom ITiS bygger på lärarnas eget ansvarstagande för ett lärande i arbetet, där de ska känna ett kraftfullt stöd från skollledning och handledare. Parallellt stödjer ITiS utvecklingen i kommunerna genom att ekonomiskt bidra till utbyggnaden av infrastrukturen för IT i skolan. Sammantaget ska insatserna medverka till att skolan tar tillvara de möjligheter den nya tekniken ger lärandet.

Ingegerd Wärnersson
Skolminister

Uppdraget

Regeringen överlämnade våren 1998 skrivelsen "Lärandets verktyg – nationellt program för IT i skolan, 1997/98:176" till riksdagen.

Delegationen för IT i skolan tillsattes med uppdrag att planera och genomföra den nationella satsningen på IT i skolan, (ITiS). Alla Sveriges kommuner har valt att delta i programmet som ska genomföras under tre år, 1999-2001.

ITiS är lika mycket en satsning på skolutveckling som på IT och består av följande sju delar:

- kompetensutveckling för 60 000 lärare i arbetslag
- en dator för deltagande lärare
- förbättra skolors tillgänglighet till Internet
- e-postadress till alla lärare och elever
- stöd för utveckling av både det svenska skoldatånätet och det europeiska

- särskilda insatser för elever med funktionshinder
- ett pris för utmärkta pedagogiska insatser

Programmet omfattar ungdomsskolan, dvs förskoleklassen, grundskolan, särskolan, sameskolan, specialskolan och gymnasieskolan samt utlandsskolorna.

Ledstjärnor

Fyra ledstjärnor har format planeringen av satsningen och ska präglade genomförandet i kommunerna:

1. Likvärdighet och kvalitet för eleven
2. Skolutveckling
3. Komplettera och förstärka planerade och utförda kommunala satsningar
4. I vid mening öka skolors tillgänglighet till Internet och e-post

ITiS:s kompetensutveckling ska bidra till att skapa bättre förutsättningar för en likvärdig skola i hela landet, med hög kvalitet för alla barn och ungdomar. Eleverna ska ges ökade möjligheter att uppnå de mål som finns i läro- och kursplanerna. Likaså ska lärarna få möjlighet att utveckla sin yrkesroll och sitt eget lärande.

Tyngdpunkten i satsningen ligger på:

- en pedagogiskt inriktad kompetensutveckling för lärare i arbetslag

Därutöver erbjuds de lärare i deltagande arbetslag som saknar erfarenhet av datorer, utbildning i

grundläggande datoranvändning.

För att stödja genomförandet anordnas:

- handledarutbildning för de personer som ska tjänstgöra som handledare åt deltagande arbetslag
- utbildning för skolledare vid de skolor där arbetslag deltar
- seminarier för skolpolitiker och förvaltningschefer

Kommunen får statsbidrag som ska täcka de direkta kostnaderna för att genomföra kompetensutvecklingen. Kostnaderna för att genomföra stödutbildningarna betalas direkt av delegationen.

Kompetensutveckling för lärare

ITiS erbjuds 60 000 lärare i arbetslag. Med "lärare" avses här lärare, förskollärare, fritidspedagoger och annan personal som deltar i det pedagogiska arbetet i arbetslaget och som genom utbildning eller lång erfarenhet har förutsättningar att delta. Kommunen beslutar vilka personer som ska delta.

Kommunen har ansvaret för att alla barn och ungdomar i kommunen på lika villkor får del av satsningen. Det innebär att godkända friskolor ska beredas möjlighet att delta på lika villkor. Detsamma gäller lärare vid sjukhus och andra institutioner.

Specialskolorna, riksinternatskolorna, sameskolorna, utlandsskolorna och de särskilda ungdomshemmen genomför satsningen i samarbete med berörda kommuner.

Struktur

Lärarna går in i satsningen med en gedigen utbildning och professionalism. Deras erfarenheter och kunskaper om IT som ett pedagogiskt verktyg varierar dock. Genom satsningen ges lärarna möjlighet att – var och en utifrån sin egen utgångspunkt – fördjupa sina kunskaper om när, var, hur och varför informations- och kommunikationstekniken kan användas som ett hjälpmedel för varje enskild elev att nå de nationella och individuella målen.

Kompetensutvecklingen utformas och organiseras utifrån den pedagogiska grundsyn som präglar läroplanerna. Deltagarna förutsätts ta ett betydande eget ansvar för sitt kunskapsökande och lärande. Satsningen medverkar på så sätt till att lärarna utvecklar

sitt eget lärande. Kompetensutvecklingen genomförs till stor del som ett lärande i arbetet. Sammanlagt motsvarar den ca tre veckors heltidsstudier. Den läggs ut över så lång tid som arbetslaget bedömer nödvändigt, troligen en termin eller motsvarande.

Arbetsformer

Varje arbetslag genomför, tillsammans med eleverna, ett ämnesövergripande, problembaserat och elevorienterat utvecklingsarbete där IT används som ett integrerat verktyg. Syftet är att utveckla lärares och elevers arbetssätt och kunskap om IT som ett lärandets verktyg.

Arbetslaget – eller ett par mindre arbetslag tillsammans – fungerar som en studiegrupp. Med stöd av handledare studerar, diskuterar och dokumenterar studiegruppen sitt arbete.

Läraren studerar enskilt valda delar av det studiematerial som delegationen tillhandahåller, utifrån individuella förkunskaper och efter diskussion med kollegerna i arbetslaget. Varje lärare ska vidare föra loggbok, vilket är ett sätt att skapa utrymme för egna reflektioner. Loggboken ska spegla det egna lärandet och utvecklingen genom kompetensutvecklingen. Den är också ett underlag för den gemensamma, skriftliga rapport som arbetslaget ska skriva.

Ett antal arbetslag träffas kontinuerligt under totalt 20 timmar i en sammanhållande seminarier serie för att diskutera och utbyta erfarenheter. Seminarier serien leds av en handledare och vid ett antal tillfällen medverkar en lärarutbildare från regionen. Under seminarier serien

redovisar varje arbetslag sin skriftliga arbetsrapport. Denna granskas och diskuteras av övriga deltagare i seminariet.

Innehåll

Parallellt med utvecklingsarbetet genomför lärarna tillsammans och enskilt teoretiska studier inom tre områden:

- IT i världen som bl.a. tar upp omvärldsförändringar, arbetsmarknaden, arbetslivets utveckling och IT-relaterade framtidsfrågor.
- IT och lärande berör bl.a. kunskap och lärande, metodik och didaktik, kunskapssyn och IT, källkritik, etiska och juridiska frågor.
- IT i praktiken behandlar IT som läromedel och redskap för lärande, elever med särskilda behov, kommunikation med omvärlden m.m.

Stöd

Mål för kompetensutvecklingen, motiv för och uppbyggnad av arbetet i arbetslagen och seminariegrupperna beskrivs i en **studiehandledning**, som delas ut till alla deltagare.

Kommunen ansvarar för att de lärare som så behöver, får utbildning i **grundläggande datoranvändning**. Efter genomgången utbildning ska läraren kunna skriva ett enkelt dokument i ett ordbehandlingsprogram, känna till grunderna för filhantering, kunna söka information på Internet och klara av att kommunicera via e-post. Den enskilde läraren får därmed förutsättningar att aktivt kunna ta del i arbetslagets arbete under kompetensutvecklingen.

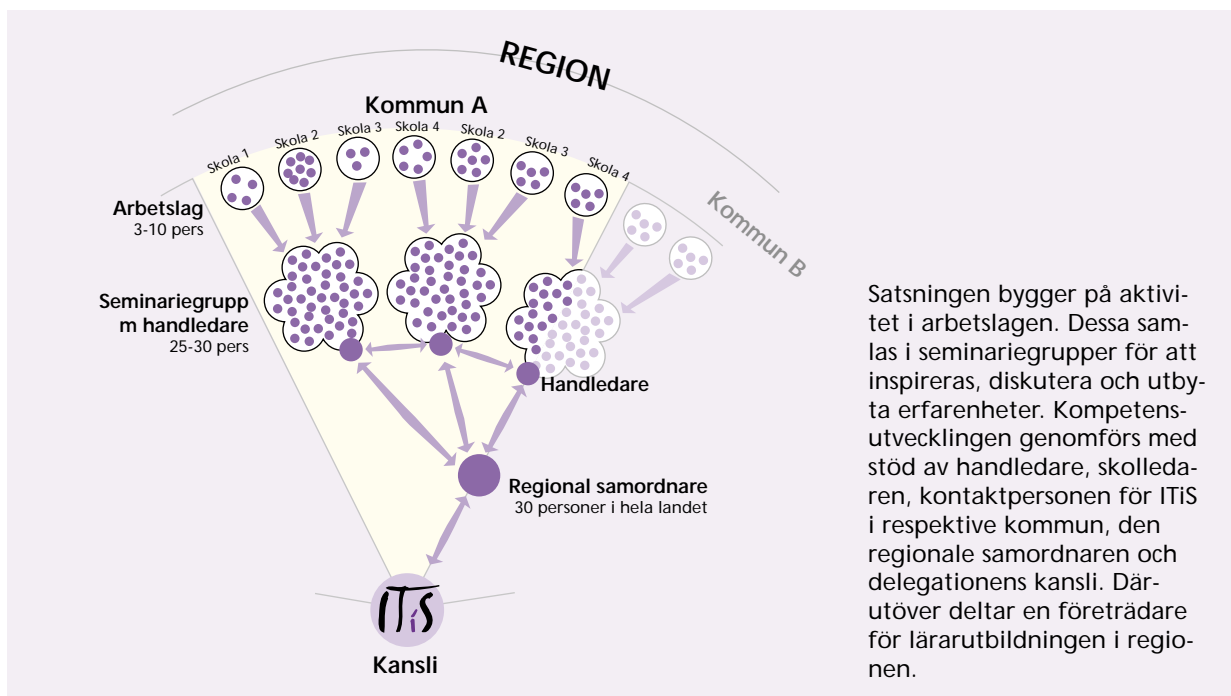
För att varje lärare ska nå nödvändig förtrogenhet med datorn som verktyg, och alltid ha tillgång till sitt arbetsredskap, får varje deltagande lärare **disponera en dator** såväl under som efter genomförd kompetensutveckling.

En omfattande bank med **studiematerial** finns tillgänglig i en databas som nås via ITiS:s hemsida på Internet. Den omfattar såväl artiklar av grundläggande karaktär som mer kvalificerat material. Ett 50-tal av artiklarna skrivs speciellt för ITiS av lärare, forskare, debattörer och elever. Därutöver produceras även TV-program och videofilmer, vilka finns tillgängliga via AV-mediacentralerna.

Under arbetet i arbetslaget/studiegruppen och i seminarieriet har deltagarna tillgång till **handledning** under sammanlagt 35 timmar. Handledaren ska fungera som pedagogisk handledare och har till uppgift att stötta gruppen, inspirera, underlätta gruppprocesser och ge individuell hjälp. Handledare kan också fungera som bollplank bl.a. vid planering, genomförande och utvärdering av utvecklingsarbetet.

ITiS-certifikat

Den som fullföljt kompetensutvecklingen får ett ITiS-certifikat. De teoretiska studierna och utvecklingsarbetet vävs samman i seminarieriet. Genom sin aktivitet under seminarieriet och genom den skriftliga redovisningen av arbetet visar läraren att han eller hon fördjupat sitt kunnande om IT och lärande. En fullgod prestation under seminarieriet är en förutsättning för att få certifikatet.

Satsningen bygger på aktivitet i arbetslagen. Dessa samlas i seminariegrupper för att inspireras, diskutera och utbyta erfarenheter. Kompetensutvecklingen genomförs med stöd av handledaren, skolledaren, kontaktpersonen för ITiS i respektive kommun, den regionale samordnaren och delegationens kansli. Därutöver deltar en företrädare för lärarutbildningen i regionen.

Stödutbildningarna

För att säkerställa kvaliteten i kompetensutvecklingen av lärare genomförs några särskilda insatser.

Handledarutbildning

Som handledare fungerar lärare med god allmänpedagogisk kompetens. De har även erfarenhet av arbete med IT och av ämnesövergripande utvecklingsarbete.

Utbildningens mål är att ge handledarna de insikter och kunskaper de behöver för att kunna

leda seminariegruppernas arbete samt stödja och stimulera arbetslag så att de deltagande lärarna utvecklar sitt eget lärande. Handledarna ska genom sitt sätt att arbeta fungera som förebilder för en utvecklad lärarroll.

Innehållet i handledarutbildningen har tonvikten lagd på handledning av kolleger. Deltagarna ska ta del av modeller för handledning samt diskutera och analysera handledningsprocessen.

Utbildningen omfattar sju dagars heltidsstudier.

Utbildning för skolledare

Målet för utbildningen är att fördjupa skolledarnas insikt om och förståelse för sin roll för skolutveckling och arbetet med ny informationsteknik. Utbildningen lägger tonvikten vid skolledaren som pedagogisk ledare med ansvar för skolutveckling.

Utbildningen innehåller även information om ITiS:s organisation, struktur, mål, riktlinjer, innehåll och ekonomi. Den syftar till att öka skolledarnas kunskaper om bl.a. vilken nytta den egna skolan kan ha av att lärarna genomgår satsningen och hur hon/han kan stödja sina lärare.

Vidare diskuteras hur den nya tekniken kan vara ett stöd för förändring av arbetsätt och arbetsorganisation – men också de krav detta exempelvis ställer på lokaler och miljöer.

Möjligheter och svårigheter med IT i skolan och vikten av teknisk support lyfts fram, liksom de teknikbehov som utvecklingen kan ge upphov till. Utbildningen ska också bidra till att skapa nätverk mellan skolledarna. Utbildningen omfattar ca en vecka och genomförs i form av såväl fysiska träffar som via Internet.

Politikerseminarier

För att skapa förståelse för konsekvenserna av IT för skolan i allmänhet och inte minst ITiS, samt lyfta fram politikerns och förvaltningschefers roll för att möjliggöra förändring, arrangeras regionala seminarier. Seminarierna kommer att informera om ITiS:s syften och utformning och tydliggöra sambanden mellan skolutveckling och IT-användning.

Lokala förutsättningar för deltagande

För att skapa goda förutsättningar för genomförandet av ITiS i kommunen relateras satsningen till skolplanen och lokala arbetsplaner. Delegationen ställer vidare följande krav på kommunen:

1. **Ett aktivt skolledarengagemang.** På skolor/enheter där ett eller flera arbetslag deltar, ska minst en skolledare delta i den särskilda utbildningen för skolledare.
2. **Skolorganisation.** Arbetet vid berörda skolor/enheter ska vara organiserat så att arbetslaget på ett meningsfullt sätt kan arbeta med ett utvecklingsarbete tillsammans med gemensamma elever.

3. **Handledarutbildning.** Ansvaret för att rekrytera handledare till satsningen vilar på kommunen. De handledare som medverkar i utvecklingen av arbetslaget ska beredas tillfälle att genomgå den särskilda handledarutbildningen.

4. **Tekniktillgång och teknisksupport.** På varje skola där arbetslag deltar ska det finnas ett tillräckligt antal väl fungerande datorer och möjligheter till uppkoppling mot Internet. Det ska också finnas en supportorganisation för hantering av teknikproblem. Tekniken ska ha den kapacitet och kvalitet som krävs för att IT ska fungera som ett arbetsredskap i klassrummet.

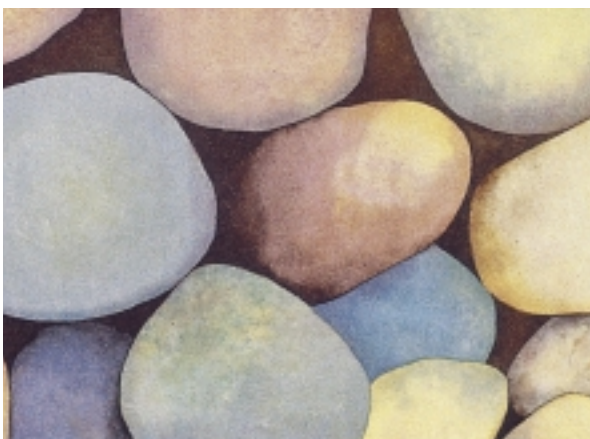
Datorer

Alla deltagande lärare och handledare får, som arbetsredskap, disponera en egen dator. Den beställs av kommunen, betalas av delegationen och överförs i kommunens ägo. Datorn är avsedd att vara placerad i lärarens bostad också efter avslutad kompetensutveckling.

Delegationen har slutit avtal med ett antal datorleverantörer och aktuella modeller beskrivs på ITiS hemsida www.itis.gov.se/dator. Uppdateringar av avtalen sker kontinuerligt så att modellerna alltid har höga prestanda. De programvaror kommunen valt är installerade när datorerna levereras.

Till datorn är knuten en treårig funktionsgaranti med hämt- eller inskicksservice och en ettårig telefonsupport som avser hårdvara, operativsystem och förinstallerad programvara.

Försäkringsmässigt ska dessa datorer hanteras som annan kommunal egendom.

Infrastruktur

TiS innefattar också ekonomiskt och annat stöd till kommunerna för förstärkning av infrastrukturen för IT i skolan. Det består dels av ett särskilt statsbidrag, dels av rådgivning och utredningsstöd till de kommuner som så önskar. Statsbidraget har beräknats proportionellt mot antalet elever i kommunen med viss korrigering för tätortsgraden. Regeringen har satt upp två mål för denna del, som ska uppnås före utgången av år 2001:

1. Alla skolor ska vara anslutna till Internet med en pedagogiskt godtagbar kvalitet
2. Alla lärare och elever ska ha tillgång till en e-post-adress

Genom att anta erbjudandet om ett särskilt statsbidrag har kommunen anslutit sig till de av regeringen uppsatta målen.

Kommunens insatser ska vara förankrade i en långsiktig plan för utveckling av IT i skolan och kommunen avgör själv hur statsbidraget bäst kan nyttjas för att komplettera och förstärka den egna satsningen. Nuläget bildar, tillsammans med pedagogiska överväganden, utgångspunkt för prioriteringarna. Därvid ska kommunen ta ansvar för en likvärdig skolverksamhet för alla barn och ungdomar i kommunen, vilket innebär att även behoven vid friskolorna ska vägas in vid resursfördelningen.

Specialskolan, sameskolan, de särskilda ungdomshemmen och riksinternatskolorna liksom utlandsskolorna hanteras direkt av delegationen.

Internet

Regeringens mål är att alla skolor ska ha en anslutning till Internet som är av pedagogiskt godtagbar kvalitet. Bidraget ska därför i första hand användas för att ge skolor som saknar Internetförbindelse, eller som har förbindelse med mycket låg kapacitet, tillgång till Internet.

I andra hand kan bidraget användas till att öka förbindelsernas kapacitet eller till åtgärder som ökar tillgängligheten på annat sätt, exempelvis utbyggnad av lokala spridningsnät eller förbättrat teknikstöd på skolorna.

E-post

E-post är den mest grundläggande och spridda formen av kommunikation med hjälp av modern informationsteknik och Internet. Att ha tillgång till e-post är en viktig förutsättning för att kunna vara delaktig i IT-samhället.

Inom ramen för ITiS erbjuds förutsättningar för att alla elever och lärare i ungdomsskolan ska få

tillgång till en e-postadress senast år 2001.

Kommunen måste själv ta ställning till hur detta mål ska konkretiseras utifrån lokala tekniska och pedagogiska utgångspunkter. Det kan t.ex. innebära att kommunen väljer *en* e-postadress för en klass eller en grupp elever i de lägre årskurserna.

Infrabas

I samarbete med Svenska Kommunförbundet har ett utvecklingsstöd, Infrabas, skapats. Genom Infrabas erbjuds de kommuner som så önskar stöd att utveckla en IT-strategi, utforma sin ansökan om statsbidrag och välja lösning när det gäller e-post till alla lärare och elever.

Ytterligare kompetensutveckling

Om kommunen anser att de båda målen med infrastrukturbidraget är uppfyllda, kan det istället användas till fler utbildningsplatser inom ramen för ITiS. Det sistnämnda kan dock av bl.a. kapacitetsskäl bli aktuellt tidigast år 2001.

Regional stöddorganisation

För att stödja kommunerna och handledarna i regionerna och för att samordna verksamheten vid genomförandet, är ett 30-tal regionala samordnare knutna till delegationens kansli.

De regionala samordnarna svarar för var sitt län med undantag för Stockholms län, Skåne län och Västra Götalands län. De tre storlänen kräver, av naturliga skäl, större bemanning.

Delegationen och kansliet

Delegationen för IT i skolan består av representanter för Utbildningsdepartementet, Näringsdepartementet, Skolverket, Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling, IT-kommissionen, Svenska Kommunförbundet, Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund.

Delegationen leds av Staffan Bengtsson, statssekreterare i Utbildningsdepartementet.

Till delegationen har knutits ett kansli som svarar för det löpande arbetet. Det innebär bl.a. att tillhandahålla studiematerial, granska ansökningar om och utbetala statsbidrag, upphandla varor och tjänster, sprida information samt stödja, följa och utvärdera satsningen. Närmare arbetsfördelning mellan medarbetarna framgår av hemsidan:

www.itis.gov.se/delegationen/index.html

”Stenar har själ och söker sin relation. De formas,
liksom människan, och lever det liv de blivit tillägnade.”

Tord Falk
Konstnär

Andra reviderade upplagan november 1999

Samtliga bilder av konstnären Tord Falk, Stockholm.

Bilden på sidan 6, 7 samt omslaget är beskuren.

Layout och produktion: Svensk Information

Tryck: Graphium Västra Aros, Västerås 1999

www.itis.gov.se

Vill du hålla dig informerad om ITIS? Följ då satsningen via hemsidan. Där kan du kontinuerligt se vad som händer i din region och i landet som helhet. Du kan också nå det studiematerial som används i kompetensutvecklingen. Satsningens innehåll, mål, bakgrund och struktur beskrivs liksom praktiska upplysningar om bl.a. aktuella datormodeller för deltagande lärare.

ITIS

DELEGATIONEN
FÖR IT I SKOLAN

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Tel: 08 - 405 10 00 • Fax: 08 - 24 65 62

E-post: itis.gaster@education.ministry.se

Hemsida: www.itis.gov.se